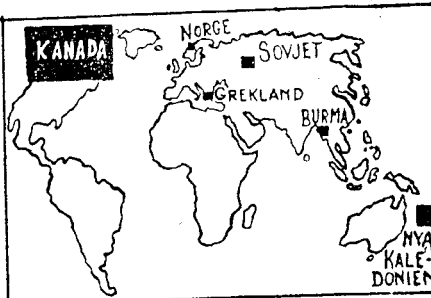

AKTUELLT UTIFÅN

Krigsmetallen nickel och Finlands fredsproblem.

Petsamogruvorna — "svåraste hindret". — "Den förb. Nickel!" — Rustningarna gävo chans. — Norge med i nickeldansen. — Petsamoanläggningarna just färdiga — och sönderbombade. — Tacka nu Tysklands hela nickelbehov. — Men Norge?

Kartskiss utvisande världens huvudsakliga nickelförekomster.

Nickelgruvorna i Petsamo svåraste hindret för finsk fred — så lydde en rubrik härom dagen. Åter en påminnelse om att nickel är en typisk krigsmetall; dess stora uppgift därvidlag är dels att göra pansarplåt så hård att inga projektiler kunna tränga igenom den, dels ock att göra projektilerna så hårda att de kunna tränga igenom pansarplåt!

"Hårt som stål" hette det länge. Men stål är inte "sig selv nok". Pansar blir det först genom tillsats av olika legeringsmetaller, främst nickel eller krom, vidare mangan, molybden, antimon, vanadin m. fl. Även för fredliga ändamål ha dessa härdningsmetaller stor betydelse; utan dem skulle de verktygsmaskinindustrin ha nått sin nuvarande höga utveckling.

Åran av att ha upptäckt nickel tillkommer f. ö. en svensk 1700-talsmetallurg, Axel Fredrik Cronstedt. När den tidens bergsmän funno ett visst mineral med kopparliknande metallglans, befanns att man ur detta ej lyckades få fram någon koppar.

— Nu är den förb. Nickel framme igen! svor man — och så fick detta mineral heta "kopparnickel"; senare ledet ordet var helt enkelt ett "svärord".

Så löste Cronstedt gåtan och fann ett nytt grundämne, som han kallade "nickel".

Någon nämnvärd nytta av den nya metallen hade man dock inte — annat än att man småningom började göra småmynt av den; även galvanisk förnickling förekom. Ännu på 1840-talet lär hela Europas nickelproduktion ha inskränkt sig till omkr. 100 ton!

Under jakten efter ädla metaller i mitten av 1800-talet anträffades på den franska ön Nya Kaledonien öster om Australien stora nickelförekomster. I samma veva hittades nickel även i Norge, där ett 15-tal nickelverk på 1870-talet lever-

Det var då som en fransk metallurg fann att stål blev avsevärt starkare genom tillsats av 3 å 6 proc. nickel. Antingen fick denna metall sin chans — ty nu vaknade vapenfabrikanterna och den övriga rustningsindustrin.

Redan 1904 passerade världsproduktionen av nickel 10.000 ton tack vare rustningsbehoven. Europa stod mitt uppen för första stora kapprustningen till sjöss med engelska Dreadnoughts och tysk Kaiser-slagskepp. Nickelproduktionen var 1910 uppe i 20.000 ton och 1913 i 30.000.

Så kom världskriget 1914—18. Nickelgruvorna upplevde en glanstid. Norge kom ordentligt med i dansen. Norska nickelintressen hade förvärvat en metod för utvinning av nickel på elektrolytisk väg och sålde den till Kanada 1912, där driften finansierades med norskt kapital; ej mindre än c:a 68 milj. kr. investerades. Men det blev en dålig affär. Efter kriget sjönk nickelproduktionen katastrofalt till endast 11.500 ton 1921.

Nickelintressenterna började nu inrikta sig på att uppamma en fredlig konsumtion, och med ett avbrott för de pressionsåren 1930—32 steg förbrukningen stadigt så att man 1937 noterade ett produktionsrekord på 115.000 ton, därav för

Kanada	102.000 ton.
Nya Kaledonien..	6.000 "
Sovjetunionen ...	2.500 "
Grekland	1.500 "
Burma	1.200 "
Norge	900 "

Sovjet hade f. ö. ryckt upp till stor såväl producent som konsument av nickel. I en tysk översikt 1941 omtalades bl. a. nya rika förekomster i Kasakhstan.

Återigen blev nickel krigsmetall. I engelsk press riktades sommaren 1939 stark kritik mot att den 1927—28 bildade nickeltrusten International Nickel Co.,

härjade Petsamoverken, ansåg sig finska regeringen ha fri förfoganderätt över fyndigheterna.

Hösten 1940 pågingo förhandlingar med ryssarna om koncessionsrätten, dock utan att leda till resultat. Sedermera träffades i stället en överenskommelse med Tyskland.

Nu anföres i en korrespondens från Helsingfors att nickelgruvorna i Petsamo spela en betydande roll i frågan om en eventuell separatfred för Finland.

Man hänvisar till den tyska Ishavsfronten i Finska Lappmarken. Principiellt skulle tyskarna inte ha något emot att lämna dessa positioner med deras högst besvärliga försörjningsproblem. Frågan är dock om de drifvats med finarna.

rade c:a 300 ton eller omkr. 40 proc. av världens totala nickelproduktion. De flesta av dem nödgades dock slå igen på grund av konkurrensen från Nya Kaledonien.

I mitten på 1880-talet tillkommo så de stora nickelfyndigheterna i Kanada, de berömda Sudburygruvorna i Ontario.

★

För all del — men vad skulle man egentligen med så mycket nickel till? Det fanns helt enkelt ingen avsättning.

som kontrollerade c:a 90 proc. av världens nickelproduktion, levererade stora partier till Tyskland. Hela nickelproduktionen gick ånyo till krigsmateriel. Produktionen har under krigsåren avsevärt drivits upp.

Från allierad sida har nyligen gjorts gällande att man förfogar över c:a 96 proc. av världens före kriget kända nickelfyndigheter. Därtill komma nya gruvor på Kuba, som väntas bli lika givande som de på Nya Kaledonien. Särskilt har också Ryssland ökat sin produktion. Även från Brasilien ha nyupptäckta nickelfyndigheter omtalats. Slutligen har helt visst Japan nu utnyttjat de lovande nickelförekomster, som kort före kriget rapporterades från Celebes.

★

Så ha vi också nickelgruvorna i Finland, vilka nu uppges utgöra "svåraste hindret för finsk fred".

Dessa fyndigheter äro relativt färska. Några få år före kriget överläts koncessionen på gruvdriften åt den nyssnämnda internationella nickeltrusten, som för ändamålet grundade dotterbolaget Petsamo Nikkeli. Sedan förarbetena i det närmaste fullbordats och stora moderna anläggningar växt fram där uppe i ödemarkerna vid Petsamo och trakten söder därom, stod man klar att på allvar sätta i gång driften i stor skala; då bröt kriget ut. Gruvanläggningarna blevo illa åtgångna; de bombades sönder och sattes i brand redan under vinterkrigets första skede — anläggningar för 7 milj. dollar (omkr. 25 milj. kr.) i grus och aska!

Efter vinterkrigets slut i mars 1940 uppstod för Finland frågan hur man borde förfara med nickelgruvorna. I villkoren för koncessionen stadgades att denna skulle gälla endast så länge verksamhet vid gruvorna påginge; eftersom nickeltrustens personal måst överge de krigs-

som vid något tillfälle t. o. m. företogo nyinkallelser för att få trupper till Ishavsfronten längs Litsafloden. Att dessa diskussioner ej lett till resultat anses bero på nickelgruvorna vid Petsamo, som äro "av livsviktig betydelse för den tyska krigsindustrin enär de täcka praktiskt taget Tysklands hela nickelbehov".

Tyskland kan således inte dra bort sina trupper från Lappland med mindre än att Finland garanterar fortsatta nickelleveranser. Detta kan Finland dock ej åta sig. Ty om Finland skulle överta Lapplandsförsvaret, finns det ej folk och materiel tillräckligt för att hålla de nuvarande tyska ställningarna; man måste dra sig ned till "billigare" positioner, t. ex. dem, som hölls under vinterkriget — men därigenom skulle nickelgruvorna komma att ligga mitt i stridsområdet.

Men skulle det härigenom inte åstadkommas den åstundade freden? Ja, det bleve en senare fråga. Situationen är inte så enkel.

★

Riktigheten av resonemanget i övrigt och dess kärnpunkt — att Petsamonickeln är livsviktig för Tyskland då den "täcker praktiskt taget Tysklands hela nickelbehov" — undandrar sig bedömande då man saknar siffror för värdet Petsamogruvornas produktion som Tysklands nickelbehov och dess möjligheter att tillfredsställa det partiellt från andra håll. Ty här uppställer sig bl. a. frågan:

Hur är det med produktionen vid nickelgruvorna i Norge? Spela de ingen roll för Tysklands nickelförsörjning?

Eller ha de gått samma väg som de en månad före jul grundligt sönderbombade norska molybdengruvorna i Knauben? Och molybden är också en viktig härdningsmetall för stål — lika användbar som nickel.

J. B.